

**Peqquserluuteqartarnerup akiorniarnerani suliniutit qanoq
nukittorsarneqarsinnaanerit pillugu UKA 2019-mi nassuiaammik
innersuussutitalimmik agguasseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaanik
Inatsisartut aalajangiiffisassaattut siunnersuut. Nassuiaammi aamma
allaasereqquneqarput iluaqutissat ajoqutillu aamma aningaasatigut kingunissat
inatsisitigullu tunngavissat, arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik
Peqquserlutsaaliuisussanik pilersitsisoqassasuuppat taamatullu aamma
peqquserlutsaaliuisussat pillugit inatsisiliortoqassasuuppat, peqquserluuteqartarnerup
akiorniarnerani suliniutinik katersiviusussamik.
pillugu**

siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA

Inatsisinut Ataatsimiititaliap suliarinninnermini kingullertigut uku inuttarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Nikkulaat Jeremiassen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Stine Egede, Inuit Ataqatigiit

Ataatsimiititaliap siunnersuut UKA2018-imi ulloq 18. oktober siullermeerinninnerup kingorna misissorpaa.

1. Siunnersuutip imarisai siunertaalu

Naalakkersuisut	peqquserluutinik	akiuiniarnerup	nukittorsarneqarsinnaanerani
kaammattuutitalimmik	nassuiaasioqqullugit		pisussaaffilerneqassapput.
Peqquserlutsaaliuisussanik	arlaannaannulluunniit		attuumassuteqanngitsunik
pilersitsisoqartuuppat	taamatullu	peqquserlutsaaliuinnermut	inatsimmik,
peqquserluuteqartarnerup	akiorniarnerani	suliniutinik	katersiviusussamik pilersitsisoqartuuppat

iluautissat ajoqutillu, aningaasatigut kingunissat inatsisitigullu tunngavissat nassuiaamma aamma alaaserineqassapput.

2. Naalackersuisut akissuteqaataat

Naalackersuisut akissuteqaamminni pinerluttulerinermi inatsimmi aalajangersakkanut sisamanut, peqquserloriaatsit taakku inatsisinik unioqqutitsisuunerannik aalajangersaasunut innersuussipput.

Tamatuma saniatigut inatsisinik atuutsitsinermut oqartussaaffiup suli tiguneqarsimannginnera Naalackersuisunit oqaatigineqarpoq, taamaammallu peqquserluuteqartarnernik akiuiniarnermut inatsimmik akuersissutiginnissinnaaneq Inatsisartut piginnaatitaaffiginngikkaat, taamaammallu tamatumingga sularinninneq naalagaaffimmi oqartussaasunik suleqateqatigalugit pisariaqartoq.

Qanoq suliffiit iluanni nakkutilliinerit atuutereersut allaffissornermilu malittarisassat pisortat pigisannik atonerluinernut peqquserlunnernullu naammattumik illersuutaatiginerat nassuiaasiaasinnaasumi taamaattumi ilanngullugit nalilersorneqarsinnaasut Naalackersuisunit siunnersuutigineqarpoq.

Tamatuma saniatigut qanoq Naalagaaffiit Peqatigiit peqquserlunnernik akiuiniarnermut nunani tamalaani isumaqatigiissutaata 31. oktober 2003-meersup, Danmarkip Kalaallit Nunaat pineqartunut ilaatinngagu akuerisimasaata imarisaasa Kalaallit Nunaanni inatsisiliornermi ilanngunneqarsinnaassanerat nalilersussallugu naleqqussinnaassasoq Naalackersuisunit oqaatigineqarpoq.

3. Nunani tamalaani peqquserluuteqartarnermut naleqqersuut

Transparency International ukiut tamaasa nunat tamat akornanni peqquserluuteqartarnermut naleqqersuummik suliaqartarpoq (Corruption Perceptions Index). Ajoraluartumik Kalaallit nunaat nunat sanillersuunneqartut nalunaarsorneqarfianni akuunnigilaq. Peqquserluuteqartarnermut naleqqersuummi nunani ataasiakkaani tusarfiit attuumassuteqanngitsut assigiinngitsut arlallit najoqqutaralugit pisortat ingerlatsineranni qanoq peqquserluuteqartoqartigisarnera najoqqutaralugu nunat 180-it nalunaarsorneqarsimapput. Nunat pineqartut peqquserluuteqarfiunnginnerpaamit peqquserluuteqarfiunerpaamut tulleriarlugit nalunaarsorneqartarput. Peqquserluuteqartarnerup nunarsuarmilu tamarmi tamat oqartussaaqataanerisa ajornartorsiortitaanerata imminnut ataqatigiinnerat pillugu misissueqqissaarneq naleqqersuummi ilanngunneqartarpoq. Ajoraluartumilli Kalaallit nunaat paasissutissanik pissarsiffissanik amigaateqarnermik pissuteqartumik ilanngunneqarneq ajorpoq. Paasissutissanik pissarsiffiit assersuutigalugu tassaasinnaapput Verdensbanken aamma World Economic Forum. Taakku Kalaallit nunaanni nalilersuisanngillat.

4. Nunarsuarmi tamarmi peqquserluuteqartarnermik uuttuut

Transparency International Greenland 29016-imi peqquserluuteqartarnek pillugu nalunaarusiorpoq. Kalaallit Nunaanni innuttaasut agguataagaanerannik agguaqatigiissitsilluni oqarasuaatikkut apersuinernek 510-nik tunngaveqarluni misissuisoqarpoq. Tamatumani apeqqutit nunat tamat akornanni misissuinerimi “Global Corruption Barometerimi” apeqqutigineqartartut assigaat. Aatsaavissuaq Kalaallit Nunaanni misissuinernek taamaattumik suliaqartoqarpoq. Piffissami 11. januar-17. februar 2016, oqarasuaatikkut apersuisoqarsimavoq – kalaallisut danskisulluunniit apersorneqartup toqqaanera najoqqutaralugu.

Misissuinernek peqquserluuteqarnek tassaatinneqarpoq ‘Tatigineqarluni akisussaaffimmik tigummisaq atorlugu imminut iluaquserniarluni atonerluineq’. Tassa pineqartoq imaaginnangilaq anngiortumik iluanaarutigisinnaasanik akuersilluni tiguisarneq aammali tassaalluni iluaqqusaarutiniq akuersilluni tiguisarneq, tunngavissaqanngitsunik tunissutissarsisarneq aammalu ilaqqutaniq/ikinngutiniq/nalunngisanik iluaqusiiniartarnek. Taamaalluni taaguummik “peqquserluuteqartarnermik” pinerluttulerinernek inatsisitigut paasinnittaaseq kisimi pineqanngilaq.

Illumut nunami peqquserluttoqartarnerneq inernertigut paasinarsisneqanngilaq, taamaallaalli innuttaasut taamaattoqarneratut misigisimanerat.

Misissuinernek makku qulaajarneqarput:

a) Ukiumi kingullernek peqquserlunniartarnek annertunerulersimasutut misinnartinneqarpoq

Aperineqartut affangajaasa peqquserlunniartarnek ukiumi kingullernek annertunerulersimasutut misinnartippaat. 11%-iisa assut annertuseriarsimasutut misinnartippaat, 37%-iisa annertuseriarsimasutut misinnartippaat. Assersuutigissagaanni taamaallaat 14%-ii isumaqarput peqquserluttarnerit ukiumi kingullernek annikilleriarsimasut.

b) Naalakkersuisut peqquserlunniartarnek akiorniarlugu iliuseqanngippallaarput

Akissuteqartut 25%-ii isumaqarput Naalakkersuisut peqquserluttarnernek akiuiniarnernek iliuseqarnerat ajorluinnartoq, 38%-ii isumaqarlutik pitsaanngitsumik iliuseqartoqartoq.

c) Akissuteqartut akornanni Naalakkersuisunik inuussutissarsiornermilu pisortanik tatiginninneq appasinnerpaavoq

Akissuteqartut 22%-ii akipput Naalakkersuisut Naalakkersuisullu Siulittaasuat ‘tamarmik tamangajammilluunniit peqquserluttuust’, Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornernek pisortanut tunngatillugu tamanna 16%-iulluni. Tatigineqarnerpaaq tassaavoq eqqartuussiveqarnek, tassunga tunngatillugu taamaallaat 5%-it isumaqarlutik tassani

peqquserluttoqartoq.

d) Peqquserlunniartarneq mianerisassat Naalakkersuinikkut iliuuseqarfigineqartariaqarnerpaat arfinillit ilagaat

Peqquserluuteqartarneq ukununga tullinnguullugu pingaarnerpaajusutut akissuteqartut 20%-iisa oqaatigaat; aningaasaqarneq/suliffissaaaleqineq (74%), ilinniartitaaneq (57%), peqqinnissaq (48%), avatangiisit (25%) kiisalu pinerlunniartarneq/isumannaatsuuneq (24%).

e) Peqquserlunniartarneq avammut ersersinneqartariaqarpoq

Akissuteqartut 91%-ii misigisimapput peqquserluttunik malussarunik nalunaarutiginnittariaqarlutik 60%-it misigisimapput Kalaallit Nunaanni peqquserluttunik nalunaarutiginnittarneq nalinginnaasumik akuersaarneqartoq. Tamanna akerliussutsimik takutitsinernut, suliumajunnaarnernut allatulluunniit naalakkersuinikkut ersersitsiniarluni takutitsinernut naleqqiullugit pisortanut nalunaarutiginninnerit assersuutigalugulu tusagassiorfitsigut tamanut saqqummiussinerit peqquserluuteqartarnernik akiuiniarnermi sunniuteqarnerpaatut akissuteqartunit isumaqarfigineqarnerisigut taparserneqarpoq.

f) Pissaqarluartut/pisuut Naalakkersuisut ingerlatsinerannut annertuallaamik sunniuteqarput

77%-it isumaqatigaat inuit pisuut namminneq soqutigisatik sullikkumallugit naalakkersuisunik aqutsisarnerat nalinginnaavallaartoq, tamakkulu pinngitsoortikkumallugit malittarisassatigut sukaterisoqartariaqartoq.

5. Ataatsimiititaliap immikkoortumik suliarinninneranut atatillugu Transparency International Greenlandimit saaffiginnissut.

Ataatsimiititaliap immikkoortumik suliarinninneranut atatillugu Transparency International Greenlandimi (TIG) siulersuisut Inatsisinut Ataatsimiititaliap siunnersuummut tapersiinnaanik kaammattuummik nassiussipput.

TIG isumaqarpoq Kalaallit Nunaata Naalagaaffiit Peqatigiit peqquserluuteqartarnernik akiuiniarnermut isumaqatigiissutaannut ilanngutsinneqarsinnaanerata misissorneqarnissaa piukkunnaateqartoq. Tassunga atatillugu tamatuma qanoq Kalaallit Nunaannut sunniuteqarnissaanik misissueqqissaarnermut nittartakkaminni takuneqarsinnaasumut innersuussipput¹, kiisalu peqquserluuteqartarnernik akiuiniarneq pillugu saqqummersitanut allanut². Taamaalillutik isumaqarput atortussaqqartoq attuumassutilinnik arlalinnik

¹ https://www.transparency.gl/wp-content/uploads/TIG_Analyse.-DK.pdf
https://www.transparency.gl/wp-content/uploads/TIG_Analyse.-KAL.pdf

² <https://www.transparency.gl/publikationer-og-vaerktojer/>
<https://www.transparency.gl/ka/saqqummersittakkat-sakkussallu/>

nassuiaasiornermi aallaaviusinnaasunik, isumaqarlutillu nassuiaasiaq siunnersuuteqartumit siunnersuutigineqartutut ukiumik ataatsimik piffissaliinerup iluani naammassineqarsinnaasoq.

6. peqquserluuteqartarneq pillugu pinerluttulerinermi suliat.

Ataatsimiititaliap immikkoortumik suliarinninneranut atatillugu ataatsimiititaliaq paasissutissanik politiinit pissarsiniarpoq, tassani sulianik pinerluttulerinermi inatsimmi peqquserluuteqartarnermut aalajangersakkanut tunngasunik qassinik suliaqartarsimanerat paasiniaarneqarluni. Politiit qinnuteqaammut imatut akissuteqarput:

”Piffissami 1/1-14-imiit 31/12-18-imut ukuninnga suliaqarsimavugut:

Imminut iluaquserniarluni pissortani oqartussaataasunut peqquserlutsitsiniutinik ”nerriviup ataatigut” akiliuteqarnerit: Suliat sisamat (4) (tamarmik misileeriarnertit) Akiliutinik peqquserlutsitsiniutinik tigusaqarsimanerit: 0

Pisortani oqartussaatanik atonerluinerit: Suliat tallimat (5)

Eqqartuussisumut isumaqatigiisitsiniaasartumut akiliilluni peqquserluutit: Soqanngilaq (0)”

7. Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Ataatsimiititaliap maluginiarpaa taaguut peqquserluuteqartarneq pinerluttulerinermi atorneqarnermi saniatigut aamma allamut tunngatillugu atorneqarsinnaasoq. Inuiaqatigiit peqquserluuteqartoqartarneranik nalaataqanngitsutut ataatsimut isumaqarfigineqartungavoq. Inuiaqatigiit kalaallit taamaallaat annikitsumik peqquserluttoqarneranik nalaataqartarnerat ataatsimiititaliamit assortorneqanngilaq - qujanaqisumik. Taaguulli toqqaannanngitsumik paasineqassappat taamaanneraaneq taamak tunngavissagissaartiginaviannigilaq. Qanoq annertutigisumik innuttaasut ilaat innuttaasunit allanit pitsaanagerusumik isumagineqartarpat, tamanna assersuutigalugu ilaqutariinnikkut allatulluunniit qanittumik susassareqatigiinnikkut pissutsit tunngavigalugit? Inuiaqatigiinni atuuffinnik pingaarutilinnik inuttaliiniarnermi, assersuutigalugu soorlu siulersuisuni?

Naalackersuisut akissuteqaamminni Pinerluttulerinermi inatsimmi aalajangersakkanut arlalinnut akiliilluni peqquserlutsitsisarnermut kiisalu pisortat aningaasaataannik atonerluinerimut pineqaatissiissutinik malittarisassiisunut innersuussussippat. Tassunga atatillugu Naalackersuisut erseqqissaatigaat peqquserloriaatsit taakku inatsisinik unioqutitsineroreersut. Akiliilluni peqquserlutsitsisarnermik pisortallu aningaasaataannik atonerluisarnermik inatsisinik unioqutitsisooreerneranermut ataatsimiititaliaq minnerpaamilluunniit assortuinngilaq. Ataatsimiititaliarli isumaqarpoq malittarisassat aallaavittut pinerluttulerinermi unioqutitsinernik isiginnittut pioreersut, pinaveersaartitsinermulli tunngasortaa assinganik isiginiarneqanngitsaq.

Nassuiaataasinnaasoq aatsaat UKA2020-imut saqqummiunneqarsinnaassasoq Naalakkersuisut akissuteqaamminni oqaatigigaat ataatsimiititaliap maliginarpaa. Naalakkersuisut ukiunik marlunnik piffissalernerqarnissap akuerineqarnissaanik kissaateqarnerminnik akuerineqassappata siunnersuutip aappassaaneerqarnissaata kinguartinneqarnerata nassatarissavaa nassuiaatip saqqummiunneqarnissaata UPA2021-imut inissinneqarnera. Allanguutissamik siunnersuuteqarnissaq tamatumani piumasqaataavoq.

Qanoq namminermt nakkutilliinerit malittarisassiallu pioreersut peqquserluttoqartarneranik pisortallu aningaasaataannik atonerluisoqartarneranik illersuutitut naammatsiginerannik nalilersuineramik nassuiaatip iluaqutaasumik imaqarsinnaanera pillugu Naalakkersuisut oqaaseqaataat eqqarsaatigalugit, taakku erseqqissaatitut ilanngunneqartut ataatsimiititaliamit taparserneqarput.

Taamatuttaaq qanoq Naalagaaffiit Peqatigiit peqquserluuteqartarnermik akiuinarluni isumaqatigiissutaanut 31. oktober 2002-meersumut ilanngutsinneqarsinnaanermik atuutsitsilertoqarsinnaaneranillu nalilersuinermik nassuiaatip imaqarsinnaanera ataatsimiititaliamit isumaqatigineqarpoq. Tamatumalu nanginneratut ataatsimiititaliaq isumaqarpoq qanoq isumaqatigiissutit allat ilannguffigineqarsinnaanerinik atuutsilersinnaanerinillu nalilersuinermik nassuiaat imaqarsinnaanera tulluurtuusinnaasoq. Ataatsimiititaliaq tassunga atatillugu tusagassiorfikku 2014-imi³ Europarådip peqquserluuteqarnermut pillaatissiisarneq pillugu isumaqatigiissutaanut ilanngutsinneqarsinnaanermik soqutiginnittoqarnersoq paasinarlugu Namminersorlutik Oqartussanut saaffiginninnissamik Justitsministeriaqarfiup isumaliutiginninnera pillugu allaaserisamut maluginninniaaqqusinissaminut tunngavissaqarsorivoq. Isumaliutiginninnerup taassuma qanoq timitalerneqarsimatigineranik, imaluunniit saaffiginnissutaasimasinnaasumut akissuteqartoqarsimaneranik ataatsimiititaliaq paasissutissaateqanngilaq. Ataatsimiititaliali paasivaa isumaqatigiissutit ilannguffigineqarsimanngitsut.

Qitiusumik allaffeqarfimmi taassumalu ataani immikkoortortani suleqataasunut peqquserlutsaaliuinermt najoqqutassiat, kiisalu aatsitassaqarnermt suliassaqarfimmi marts 2015-imi immikkut peqquserlutsaaliuinermt politikkimik ataasiakkaatigut najoqqutassiamut siullertut taaneqartumut naleqqiullugu ingerlaqqiffiusunik aalajangersaasoqarsimanera eqqarsaatigalugit, qanoq najoqqutassiat sukannernerusut taakku qitiusumik allaffeqarfimmut taassumalu ataani immikkoortortanut tamanut ilaannulluunniit atuutsilerneqarnerisa pitsaasuusinnaaneranik nassuiaatikkut qulaajaasoqarsinnaanera oqaatigissallugu ataatsimiititaliap tunngavissaqartippaa. Tamatuma assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni

³ <https://www.berlingske.dk/business/groenland-staar-alene-i-kampen-mod-korruption>

aalisarnermi peqquserlutsaaliuinnermut sakkussaasinnaanera pitsaasoq ataatsimiititaliamit mattunneqanngilaq.

8. Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup allannguutissatut siunnersuut imaattoq saqqummiuppaa:

Peqquserluuteqartarnerup akiorniarnerni suliniutit qanoq nukittorsarneqarsinnaanerat pillugu UPA 2020-mi nassuiaammik innersuussutitalimmik agguasseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nassuiaammi aamma allaasereqquneqarput iluaqutissat ajoqutillu aamma aningaasatigut kingunissat inatsisitigullu tunngavissat, arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik Peqquserlutsaaliuisussanik pilersitsisoqassasuuppat taamatullu aamma peqquserlutsaaliuisussat pillugit inatsisiliortoqassasuuppat, peqquserluuteqartarnerup akiorniarnerni suliniutinik katersiviusussamik.

pillugu

Ataatsimiititaliap taama oqaaseqaateqarluni isumaliutissiissummilu allassimaneratut paasinnilluni siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulittaasoq

Sofia Geisler
Siulittaasup tullia

Nikkulaat Jeremiassen

Justus Hansen

Stine Egede